

СПЕЦИФІКА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТЬЮТОРА В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Однією із тенденцій сучасної освіти є зміцнення позиції тьютора як повноцінного учасника освітнього процесу. Багато в чому ця тенденція пов'язана з приєднанням України до Болонського процесу, що обумовлює, своєю чергою, орієнтацію вищої освіти на принципи індивідуалізації. Ідеї індивідуалізації вищої освіти знаходять відображення у Стратегії розвитку освіти України до 2030 року [2], освітніх стандартах вищої освіти, навчальних планах учнів, розробках індивідуальної освітньої траєкторії учнів. У рамках освітнього процесу індивідуалізація навчання передбачає орієнтацію викладачів та освітнього середовища в цілому на індивідуальні психологічні, когнітивні та фізіологічні особливості учнів. Студент набуває все більшої самостійності в організації своєї освітньої діяльності у закладі вищої освіти, а перед ЗВО стоїть завдання у забезпеченні управління його потенціалом. Проблема управління людським потенціалом відбиває інноваційні тенденції у сфері освіти, відповідає процесам модернізації у суспільстві та педагогічній науці [5].

У зв'язку з цим, тьюторство у ЗВО стає все більш затребуваним. У найширшому сенсі тьюторство визначається як «педагогічна позиція, пов'язана із системою освіти, яка організована спеціальним чином» [4]. У даному контексті під тьюторською діяльністю можна розуміти систему заходів освітнього, виховного та розвиваючого характеру, що вживається тьютором та її суб'єктами, і що служить засобом управління індивідуальної траєкторії розвитку студента у ЗВО [2].

Споконвічно позиція тьютора впроваджена в навчання ще в XVII столітті в Оксфорді, а пізніше в Кембриджі. «Позиція тьютора була введена як позиція старшого, що супроводжує процес формування кожним студентом власної освітньої програми та надає консультації у відповідь на їх конкретні освітні запити» [3]. Ненабагато змінилася позиція тьютора в цих університетах і на сьогоднішній день. Тьютори працюють паралельно із професорсько-викладацьким складом університетів. Таким чином, традиційне розуміння тьютора визначає його як наставника, що супроводжує та підтримує індивідуальну освітню траєкторію учнів.

У системі української освіти, вперше, досвід тьюторського супроводу був детально проаналізований у рамках 2011 року, коли була сформована «Асоціація тьюторів України». У 2016 році Міністерство освіти України провело захід «Школа тьюторської майстерності» для ознайомлення з цим явищем та подальшого розвитку тьюторства, яке здебільшого поширюється в приватних освітніх закладах. У 2016 році Міністерство освіти України провело заходи з метою формалізації та

популяризації тьюторської діяльності. Пізніше тьюторські практики стали поступово оформлятися у різних регіонах країни.

Однак слід зазначити, що в рамках системи української освіти поняття тьюторства не має однозначного розуміння та визначення. Наприклад, А. Бойко схожим чином тьюторство прирівнює до коучингу, в ході якого створюються умови, що «сприяють оволодінню узагальненими способами усвідомленої саморегуляції навчальної діяльності» [2].

В даний час, найбільш оформлений підхід до розуміння тьюторства у вищій школі представлений у дослідженнях, зокрема А. Бойко, М. Голубевої. В рамках даного підходу тьютор – «педагог, який супроводжує розробку та реалізацію учням індивідуальної освітньої програми. Це педагог, який працює, безпосередньо спираючись на принцип індивідуалізації, супроводжуючи шиккування кожним учнем своєї індивідуальної освітньої програми» [4]. Спираючись на дане визначення, можна зробити висновок, що як тьютор може виступати саме педагог, що володіє відповідними компетенціями, що визначають специфічність тьюторської позиції в вищу школу. Під тьюторською компетенцією можна розуміти інтегративну якість особистості педагога, який володіє знаннями психології та педагогіки, що володіє навичками суб'єкт-суб'єктної взаємодії в соціумі і реалізує на практиці здатність до вибудовування траєкторії особистісного розвитку підопічного [5].

Сфери діяльності тьютора неймовірно різні. Насамперед можна виділити різні завдання тьютора в рамках очного та дистанційної освіти.

У ході супроводу дистанційного освітнього процесу тьютор повинен координувати хід навчання студентів, відстежувати результати, забезпечувати зворотний зв'язок від викладачів, здійснювати групові консультації, підтримувати мотивацію студентів до процесу навчання, сприяти побудові індивідуальної траєкторії навчання студентів [7].

У межах очного навчання до перелічених завдань доповнюються завдання, пов'язані переважно із психологічної, а чи не організаційної підтримкою учнів. Тьютор повинен вміти виявляти потреби та цілі учнів; сприяти організації власної індивідуальної навчальної програми, відповідної їх психологічним особливостям студентів; здійснювати консультування студентів у разі зміни цільових настанов навчання; здійснювати допомогу у скрутних ситуаціях, сприяти розкриттю потенціалу учнів, здійснювати роботи з рефлексії освітнього шляху. Крім того, ряд дослідників бачать як одне з основних завдань тьютора адаптацію студентів до навчання у вищій школі. Діяльність тьюторів в університеті має бути спрямована на вирішення пріоритетного завдання: створення оптимальних умов для адаптації та саморозвитку особистості студента [6]. Окремо виділяється ціла низка завдань, які тьютор вирішує стосовно адаптації іноземних студентів [8].

Усі описані вище завдання виразно вимагають спеціальної психолого-педагогічної підготовки тьютора. По суті, тьютор повинен володіти організаційними навичками роботи, системним та стратегічним мисленням, психологічною підготовкою, завдяки чому він може «побачити» специфіку індивідуальних психічних особливостей того чи іншого учня. Тьютор повинен мати широкі знання в галузі наукової спеціальності, які дозволяють оцінити можливості та схильності учнів у освоєнні освітньої програми. На основі зазначених завдань і вимог до тьютора, можна зробити висновок, що тьютор – це людина, безумовно, з вищою освітою, широкою підготовкою в галузі педагогіки та психології, а також володіє організаційними навичками роботи.

Однак якщо звернутися до розгляду реалізації тьюторства в практиці вищої школи, то можна виявити, що найчастіше завдання тьютора дуже спрощені. Більше того, далеко не завжди як тьютор виступає дипломований фахівець.

У спробах визначення основних функцій тьютора у вищій школі, В. Смекал та Д. Тарадюк класифікують їх, виходячи з основних напрямів та досвіду роботи у ЗВО. По-перше, тьютор – стажер, яким найчастіше є студентом старших курсів, основним завданням якого є допомога студентам молодших курсів. Тьютор-стажер допомагає першокурсникам адаптуватися до процесу навчання, залучає їх до позанавчальної роботи, допомагає в освоєнні університетського простору. По-друге, виділяють академічного тьютора, яким, зазвичай, є магістр. Робота академічного тьютора спрямована насамперед на розробку та реалізацію індивідуального навчального плану [9]. З описів представлених двох можливих позицій тьютора, чітко простежується необхідність у формуванні власне організаторських компетенцій тьютора. Третьою позицією, яку виділяють автори, є тьютор-наставник. Перед тьютором-наставником стоїть завдання повного супроводу учнів, допомога у формуванні особистих та професійних компетенцій, розкриття особистісного потенціалу [1]. Очевидно, саме тьютор-наставник розуміється як фахівець, якого пред'являється весь спектр вимог, описаний на початку статті.

Продовжуючи аналіз різних позицій щодо визначення функцій тьютора, доцільно розглянути відбиток діяльності тьюторів практично. Звертаючись до інформації на офіційних сайтах провідних ЗВО України, можна зіткнутися з іншим розумінням тьюторства. Наприклад, основною метою тьюторства може бути надання допомоги студентам у вивченні різних предметів, щоб підвищити успішність, і, у цьому випадку, тьюторами стають «сильнішими» у конкретному предметі студенти. Крім допомоги у навчанні, тьютори вже старших курсів ставлять своїм завданням на власному досвіді правильно організувати навчальну діяльність, вибирати найцікавіші заходи в рамках «кар'єрної траєкторії».

Також під тьютором розуміється вчений, який керує дослідницькою роботою студентів.

Підсумовуючи проведеному аналізу можна дійти невтішного висновку, що у системі російської вищої освіти немає єдиного розуміння поняття тьюторства. Виявляється сильне розбіжність у розумінні тьюторства у межах наукових теорій та практичної діяльності тьюторів у вузах. Багатофункціональність, відсутність чітко заданих критеріїв роботи ускладнюють розуміння компетентнісної складової діяльності.

Таким чином, більшість дослідників сходяться на тому, що тьютор, загалом, – це фахівець, має психолого-педагогічне освіту. Таке розуміння далеко виводить тьютора за межі існуючої практичної діяльності, яка фактично ототожнює тьютора з репетитором, науковим керівником чи куратором курсу.

Список використаних джерел

1. Національна стратегія сталого розвитку «Україна–2030». URL: <https://strategy.uifuture.org/kraina-2030.html> (дата звернення: 22.09.2024).
2. Стратегія розвитку освіти України до 2030 року. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/reestr-strategy/2022/01/25/osvitnya-strategiya-2030.pdf> (дата звернення: 22.09.2024).
3. Смікал В.О. Діяльність тьютора в системі дистанційного навчання 5. Juni, 2020. Stuttgart, Deutschland. 37-39. URL: <https://doi.org/10.36074/05.06.2020.v2.13> (дата звернення: 22.09.2024).
4. Тарадюк Д.О. Тьюторство як нова педагогічна професія в закладах дошкільної освіти. Молодий вчений. № 12.1 (64.1). грудень, 2018 р. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/12.1/17.pdf> , с.72-75. (дата звернення: 25.09.2024).
5. Тьютори в українських навчальних закладах – новий експеримент МОН. 26.10.2015. URL: <https://starylev.com.ua/news/tyutory-v-ukrayinskyh-navchalnyh-zakladah-novyy-eksperyment-mon> (дата звернення: 25.09.2024).
6. Цветкова Л. Тьюторство як форма педагогічного супроводу руху учня за індивідуальною освітньою траєкторією. *Освітня політика*. Портал громадських експертів. 06.12.2018. URL: <http://education-ua.org/ua/articles/1289-tyutorstvo-yak-forma-pedagogichnogo-suprovodu-rukhu-uchnya-za-individualnoyu-osvitnoyu-traektorieyu> (дата звернення: 16.09.2024).
7. Швець Т. Тьюторинг. Практики впровадження. Київ : Видавнича група «Шкільний світ», 2017. 119 с.
8. Шляхи й перспективи тьюторства в Україні : підбиваємо підсумки дослідно-експериментальної роботи. URL: <https://imzo.gov.ua/2020/12/24/shliakhy-y-perspektyvy-t-iutorstva-v-ukraini-pidbyvaiemo-pidsumky-doslidno-eksperymental-noi-roboty> (дата звернення: 16.09.2024).

9. Ashwin P. Variation in student experiences of the Oxford Tutorial // Higher Education. 2005. № 50. Pp. 631–644. 19. University of Oxford. <https://placeofstudy.ru/university/description/1> URL: (дата звернення: 20.09.2024).

Давид ЖАБОТИНСЬКИЙ

ВАРІАТИВНИЙ МОДУЛЬ «ЛАКРОС» ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ І ОСОБИСТІСНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ У СУЧАСНІЙ ШКОЛІ

Лакрос відігравав важливу роль у суспільному та релігійному житті племен північноамериканського континенту, має давню історію та походить від гри в м'яч багатавею. Гра символізувала певний ритуал «вигнання», участь у якій брало усе плем'я, тривала декілька днів на «полі» протяжністю у кілька кілометрів. Водночас гру застосовували як елемент військової підготовки, а корінні американці називали її «братом маленької війни». Сучасної назви «la crosse», точніше «le jeu de la crosse», гра набула внаслідок запозичення її європейськими переселенцями, які почали проживати в Канаді. У 1636 р. французький єзуїт Jean de Brebeuf вперше побачив цю гру і саме ключка для гри видалася йому схожою на архієрейську палицю (crosse).

Сучасна школа відіграє не лише освітню, а й виховну функцію, спрямовану на всебічний розвиток особистості. Усе частіше увага педагогів зосереджується на інтеграції інноваційних методів навчання, які допомагають здобувати знання, й формувати компетентності, що є важливими для успішної соціалізації учнів. Одним із таких інструментів може стати лакрос – динамічний командний вид спорту, що є новим для українських шкіл, але має великий потенціал.

Лакрос здатний вирішувати одразу кілька важливих завдань: розвивати фізичну витривалість, зміцнювати здоров'я учнів, навчати працювати в команді, брати на себе відповідальність та підтримувати інших. Водночас гра сприяє розвитку особистісних якостей, таких як самодисципліна, стійкість до стресу і здатність ефективно діяти у складних ситуаціях. Метою цієї статті є розкриття значення лакросу як варіативного модуля у фізичному вихованні та аналіз його впливу на формування соціальних і особистісних компетентностей учнів.

Інноваційність лакросу полягає у його універсальності. Цей спорт поєднує інтенсивне фізичне навантаження з командною стратегією, що робить його цікавим як для хлопців, так і для дівчат. Завдяки адаптивності правил лакрос легко вписується в шкільну програму фізичного виховання.

Лакрос має унікальні переваги, які відрізняють його від інших командних видів спорту, зокрема – це найшвидша гра на двох ногах, тому